

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА
Кафедра східної та слов'янської філології

Курсова робота з арабської філології
на тему:

**СЕМАНТИЧНА АНТОНІМІЯ АРАБСЬКОЇ МОВИ: СТИЛІСТИКА,
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Студентки групи Пар 16-20

факультету сходознавства

денної форми навчання

Освітньої програми:

Арабська мова і література та переклад, друга

східна мова, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.060 Східні мови та літератури

(переклад включно),

перша – арабська

Бачек Аліна

Науковий керівник:

Старший викладач

Кононенко В.Г.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

Зміст

Вступ	3
РОЗДІЛ 1	6
ЛЕКСИКО СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ РОЗДІЛ СІНОНІМІЇ ТА АНТОНІМІЇ.....	6
1.1 Трактуння синонімічності та антонімічності в лінгвістиці.	6
1.2 Семантичний зв'язок між синонімами та антонімами	8
1.3 Семантика антонімів в арабській мові.....	10
Висновки до Розділу 1.....	13
Розділ 2.....	15
АНТОНІМІЯ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ ДВОХ МОВИ.....	15
2.1 Стилїстичні функції антонімії	15
2.2 Прагматичний аспект.....	18
2.3 Синонімічна антонімія на прикладі арабських текстів	22
Висновки до розділу 2	25
Висновки	27
Анотація	29
Список джерел.....	30

ВСТУП

Сучасна лінгвістика порівняно з традиційним мовознавством характеризується суттєвими змінами, а саме поглядами на предмети та їхні об'єктивні дослідження розширенням аспектології мовних одиниць, а також посилює увагу на проблеми лексичної семантики. Її дослідження в цьому аспекті дають змогу глибше, дослідити складні теоретичні питання, які далі послугують для визначення співвідношення мови і мислення.

Постійна динаміція перебуває в цілісному утворенні мови і мовних засобів. Провідною тенденцією розвитку мовознавства стає вивчення й обґрунтування цих засобів, яке значною мірою залежить від мовленнєвої діяльності її носіїв.

Антоніми є найменш вивченою та дослідженою категорією лексико-семантичної системи. Антонімічні відношення репрезентують наслідок вираження реальних протилежностей об'єктивної дійсності та відображення суперечливої сутності різних явищ в мові. Антоніми складані з багатоаспектних лексико-схематичних явищ, а також є одним з складників найефективніших мовних засобів для передачі лексичної семантики, що ґрунтується на зв'язку з реальною дійсністю. Лінгвістична універсалія антонімів ґрунтується на взаємодії позамовних категорій концепції мислення з усіма елементами зазначеної структури слів.

Таким чином, питання з виявлення важливих компонентів семантичного поля та визначення стилістичної структури та прагматичного аспекту антонімів є повністю не опрацьованим і потребує детального дослідження.

Актуальність дослідження. Комплексні дослідження лінгвістичного феномена антономії, виявлення й аналіз цього специфічного явища у мові. Антитетичність є фундаментальною ознакою світобудови й свідомості, особливості використання антонімів та антонімічних конструкцій, визначено їхні стилістичні та текстотвірні функції. Різномічне явище антонімії на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки потребує ширших підходів для дослідження мовних одиниць.

Метою розглянути лексико-семантичне вираження, здійснити синтаксичний розбір функцій та розглянути протиставлення навантажені антитетичними

конструкціями підпорядкованих компонентним та контекстним методами у мові. Визначити на синтаксичному рівні антитетичні відношення, які реалізовані структурами простого речення та різними видами складних конструкцій. Дослідити стилістичні функції, що відповідають за антонімічні конструкції в публіцистичних та художніх стилях, та окреслити їх змістовий потенціал.

Відповідно до мети перед нами стоять наступні **завдання**:

- 1) Визначити основне поняття «антонім»;
- 2) Визначити роль лексико-семантичного поля;
- 3) Визначити стилістичні особливості антонімії;
- 4) Виявити особливість прагматичного аспекта;
- 5) Вилучити антоніми та антонімічні конструкції з текстів і дослідити структурні особливості протилежних значень.

Об'єктом дослідження є теоретичне поле протиставлень у мовознавстві.

Предметом прагматичні особливості структури лексичного значення антонімів.

Матеріалами дослідженням слугують антонімічні пари та антитези, які були використані в українських художніх творах та в тлумаченні арабської священної книги «Коран» у межах надфразних єдностей і цілого тексту.

Дослідження виконувалося з використанням різних **методів**, а саме: аналіз антиномічної синонімії, визначення основної ролі антоніма, а також інших лінгвістичних методів, які допомогли нам дослідити структури прагматичного аспекту і стилістку антонімів.

Наукова новизна робота полягає у тому, що попри велику кількість антонімів в лексико-семантичному полі, стилістика їхньої подачі має велике значення у передачі змісту промови та текстів.

Практичне значення цього дослідження полягає у застосуванні отриманих знань та результатів у подальшому перекладі різних видів літератури, створенні антонімічних словників, а також використанні отриманої інформації у майбутніх курсах мовознавства та лінгвістики, зокрема лексико-семантичні аспекти.

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, двох розділів (з висновками до кожного), загальних висновків, анотації іноземною мовою та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ЛЕКСИКО СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ РОЗДІЛ СИНОНІМІЇ ТА АНТОНІМІЇ

1.1 Тракткування синонімічності та антонімічності в лінгвістиці.

Синонімія й антонімія, як два найважливіші різновиди семантичних відношень, існують у мові в тісній єдності: «синоніми й антоніми певного слова входять разом до однієї лексикосемантичної групи слів, під якою потрібно розуміти ряд слів, згрупованих на основі відповідних понять, що відбивають зв'язки між явищами дійсності» (Филин, 1957, ст.530).

Синоніми — це збіг двох або більше слів різних за написанням і звучанням, що повністю збігаються між собою за значенням при цьому можуть відрізнятися відтінками значення, стилістичним забарвленням та можливістю поєднання з іншими словами. Вважається, що слова навіть з мінімальними смисловими відмінностями, навіть якщо вони позначають одне поняття, не можуть вважатися синонімами. Синонімічність синонімів поділяє їх на дві групи: абсолютні й часткові.

Абсолютні (повні, або по іншому їх називають безвідносні) – це слова, що містять однакове значення і не включають у собі сполучуваність, емоційне забарвлення та відтінки у значенні. Такі синоніми можна взаємо замінювати в усіх текстах: мовознавство і лінгвістика.

Часткові – синоніми, які не повністю збігаються, їх відрізняє один від одного, емоційно-експресивне забарвлення, стилістичні функції та вони містять певні відтінки у значенні, які поділяють їх на семантичні, стилістичні й семантико-стилістичні групи.

Л.А. Лисиченко у своїй праці вказує, що синоніми виникають, по-перше, із необхідності фіксувати в слові нові відтінки явища, уявлення чи поняття. По-друге, синонімічні слова можуть характеризувати не саме явище, а своєрідність бачення, його оцінки, ставлення до нього. По-третє синоніми виникають внаслідок диференціації значення або їх синонімічного зближення, що розвивається в мовній системі (Лисиченко, 1977, ст.68)

Антоніми – слова або їхні окремі значення, граматичні форми, афікси зокрема синтаксичні конструкції з парадигматичним відношенням протилежності мовних одиниць у семантичному плані, подібне явище властиве усім мовам. Антонімами можуть виступати лише ті слова, які у своєму значенні містять ступені ознаки, часовий простір або протилежно спрямовані дії. Антоніми поділяють на чотири групи: градуальні, комплементарні, векторні та координатні. За кількістю слів найбільше всього в мові є градуальних антонімів.

Градуальні антоніми або як їх ще називають контрарні антоніми – це ті, що позначають два діаметрально протилежні, видові поняття одного родового значення та утворюють градуальну опозицію. Зазвичай це слова, які містять у собі поняття якості, ознаки. Такий вид характеризується тим, що у разі ступного зростання або спадання можуть виявлятися проміжні ланки: молодий – середніх літ – літній – старий, а заперечення одного з антонімів не відповідає стверджувальній формі іншої: не багатий – не містить те саме значення, що бідний; або при додаванні "не" не дає точної визначності: молодий – немолодий (середніх літ, літній, старий).

Комплементарні антоніми – це взаємодоповнювальні слова видового поняття, що можуть встановити певне родове поняття в якому не присутня проміжна ланка: живий – мертвий (не + живий – мертвий), (заперечення одного з антонімів тут є одночасно й ствердженням другого).

Векторні антоніми виражають протилежно спрямовані або взаємно зворотні дії, явища, ознаки, напрями, відношення, властивості, тощо: кращати – гіршати. До цього класу прилягають антоніми із загальним значенням: «дія або стан – їх припинення», як рухатися – спинятися; антоніми – конверсиви, що позначають протилежно спрямовані «зустрічні», як купувати – продавати.

Координатні антоніми – два слова, що містять протилежні точки певної часової або просторової ділянки та можуть посилювати поняття наближені за тематикою до векторних антонімів: тут – там, старт – фініш, предок – нащадок, не долетіти – перелетіти.

Ю.Г. Апресян, Л.Л. Касаткін, Л.П. Крисін запропонували інший поділ антонімів за лексико-семантичною класифікацією за такими ознаками: 1) наявність

ознаки – відсутність ознаки, наприклад: логічний – алогічний. 2) початок дії, стану, ознаки – припинення дії, стану, ознаки, наприклад: увімкнути – вимкнути. 3) більший ступінь вияву ознаки – менший ступінь вияву ознаки, наприклад: палати – тліти.

Антоніми поділяються на два види за структурною формою. Антоніми виражені різними коренями називають – різнокореновими (гарний – поганий), а виражені одним коренем – однокореновими, де утворення антонімів відбуваються методом додавання афіксів, префіксів, афіксоїдів (в'їхати – виїхати). Слід зазначити, що в лексиці слова, які містять префікси не- і без- мають автономічне значення, але не належать до антонімів, оскільки вони виражають неповну протилежність.

Особливістю термінологічної антонімії вважається те, що антонімія в терміносистемі з'явилась виключно логічною протилежність понять спеціальної галузі, це в свою чергу вказує на те, що не кожен термін повинен мати антонім, навіть якщо це допускається його мовним субстратом. На думку М.С.Трубецького «дві речі, що не мають підстави для порівняння або не мають жодної спільної ознаки, не можуть бути протиставлені одна одній» (Трубецький, 1960, ст.75)

Термінологи зазначають, що антонімія характерна для термінологічної лексики, при цьому підкреслюючи, що по-перше, антонімія термінологічних одиниць істотно не відрізняється від ідентичного явища в загальноживаній лексиці, по-друге, антонімія навіть більш притаманна термінам, ніж загальноживаним словам. (Тараненко, 2004, ст.27)

Отже, як ми зрозуміли, лексика представляє з себе певну організовану систему у якій елементи пов'язані різноманітними відношеннями та можуть проявлятися у вигляді синонімів та антонімів. Синоніми протиставляються відтінками значення при спільності їх предметно-поняттєвої основи, в той час як антоніми представляють власне предметно-поняттєве значення.

1.2 Семантичний зв'язок між синонімами та антонімами

Мовознавці при вивченні системних відношень приділяють велику увагу семантиці слів, яка присутня у системі кожної мови. Семантичні відношення

встановлюють на парадигматичному рівні між лексико-семантичними одиницями синтагматичного ланцюга, який розглядає антонімію.

Семантичний рівень мови у мовознавстві залежить від провідних лінгвістичних напрямків, тому семантиці слів приділяється багато уваги і для рішення таких проблем застосовуються антонімічне відношення між словами.

Тісний зв'язок синонімів та антонімів дає нам помітити важливість їх співіснування у семантичному відношенні, адже вони мають змогу доповнювати та замінювати один одного у лексико-семантичному аспекті. У терміносистемах антонімія виступає, як один з регулярних принципів найменування понять з протилежним змістом.

Головна особливість антонімів, як уже зазначалося вище це виражати протилежність на рівні предметно-поняттєвого ядра лексичного значення. Найбільш зрозумілим для нас визначенням для поняття «протилежність» є: «розгорнута до краю відмінність однієї суті» (Аверьянов, 1976, ст.80). Так значення, співвідноситься зі своїм антиподом за протилежністю й існує, з одного боку, відносно незалежно як властиве даній номінативній одиниці, а з другого, може існувати лише у зв'язку зі своїм антиподом.

Семантична структура складників з своєрідною шкалою якісних чи кількісних змін, може стати обов'язковою умовою для антонімічних відношень між словами.

Семантичний пошук — це метод пошуку, спрямований на підвищення точності пошуку шляхом розуміння контекстуального значення термінів в просторі даних для утримання більш релевантних результатів. Процес пошуку поділяється на два основних типи: навігаційний і семантичний пошук. У навігаційному пошуку користувач використовує пошукову систему, як інструмент навігації для переходу до певного тексту. Ідея ж семантичного пошуку полягає у «пошук у пошуку», де пошукова система надає фрази, призначені для позначення об'єкта та для повного розуміння значення необхідно опрацювати великий обсяг інформації. Семантичний пошук дає змогу зменшити круг пошуку та шляхом семантики пов'язує слова з іншими похідними словам.

Існує три типи антонімів: лексичні, семантичні і лексико-семантичні. Серед лексичних антонімів спостерігаються терміни, які відображають лише лексичну протилежність, не маючи жодного спільного змісту. Семантичні антоніми позначають поняття, протилежні за змістом. Ці поняття не містять лексичної протилежності. До семантичних антонімів відносяться антонімічно-синонімічні об'єднання. Лексико-семантичні антоніми водночас виражають лексичну і семантичну протилежність.

В мові існує тісна єдність між синонімією та антонімією, адже вони два найважливіших різновид семантики. «Синоніми й антоніми певного слова входять разом з ним до однієї лексико-семантичної групи слів, під якою потрібно розуміти ряд слів, згрупованих на основі відповідних понять, що відбивають зв'язок між явищами дійсності» (Филин, 1957)

Таким чином, прихід іншомовних слів у лексико-семантичну систему певної мови впливає на синонімічні і полісемантичні відношення, а також у лексичній антонімії виражає відношення протилежності.

1.3 Семантика антонімів в арабській мові

Семантика дуже важлива складова кожної мови, арабська мова не є винятком. Семантика в арабській мові має своє лексичне значення: направляти або виражати щось. Термінологічне ж значення: це наука, яка досліджує значення слів та використання лексики у лінгвістичному аспекті (حاجي, 2010, ст.9). Семантика в арабській мові має шість розділів: лексичний, фонетичний, контекстний, соціальний, морфемний та граматичний.

Лексичний розділ в семантиці дає лише окрему інформацію у вигляді значення одиниць таких як: іменники, дієслова, прикметники, прийменники та часнички. Існує два способи утворення арабського лексикону: перший – спосіб загального (успадкування) словника. За цим способом утворюється більшість слів, його мета полягає у створенні слів за моделями або використанні вже існуючих слів і надання їм нового метафоричного значення. Другий – спосіб характерний для наукової термінології та нових назв утворених методом арабізування.

Функціонування слів з протилежними значеннями властиве арабській мові і є одним з мовних явищ, які допомогли зростанню словникового багатства та розширенню мовної експресії, вони стали основною ознакою в арабській мові що можуть бути визначені, як своєрідне відношення між значеннями в арабській мові.

Антоніми були предметом дискусії довгий час, адже багато лінгвістів ігнорували та відмовлялись від концепції антоніма. В арабській мові існує таке явище, як التضاد اللغوي їм часто позначають мовний антагонізм та під цим значенням мають на увазі – одне слово, що несе в собі значення і його протилежність одночасно, а контекст залишається вирішальним фактором у визначенні того, що мається на увазі, таке явище характерно багатьом мовам. Перський граматик «Ібн Друрстайейх» заперечував ексиситацію антонімів у книзі «في ابطال الاضداد». Лінгвіст «Абу Бакр Бин Аль-Анбари» написав книгу «الأضداد» в якій нараховується більше чотирьох десятків слів, які підтверджують існування та використання антонімів.

Лінгвіст Мухаммед Алі Аль-Хулі у своїй книзі علم الدلالة з семасіології пише детальний розбір антонімів та поділяє їх на парні і різносторонні антоніми تضاد ثنائي و تضاد متعدد. До парних антонімів відносяться:

1. «Антоніми не координатно-векторні» التضاد غير الاتجاهي в склад яких входить:
 - «Абсолютні антоніми» التضاد الحاد او غير المتدرج антоніми, що позначають два вида понять між якими градація неможлива, наприклад: живий – мертвий (حي – ميت) це два слова, які абсолютно протилежні за значенням.
 - «Градуальні антоніми» التضاد المتدرج позначають два діаметрально протилежні слова, видові поняття певного родового поняття, яке може характеризуватися можливістю ступеневого зростання і відповідно такі антоніми не взаємо виключають один одного, тому між ними можуть виникати проміжні значення, наприклад: гарячий – теплий – помірний (حار – حار قليلاً – جداً).
 - «Часткова антонімія» التضاد الجزئي коли слово позначає певну частину від першого слова, наприклад: палець – рука (إصبع – يد).

- «Конверсивні антоніми» التضاد العكس антоніми, які не тільки заперечують один одного, а взаємо передбачають свою появу в нашій свідомості тим самим позначаючи одне ситуативне поняття, але з різних сторін, наприклад: перемагати – програвати (فاز – خسر)

2. «Антоніми координатно-векторні» التضاد الاتجاهي такі антоніми позначають зворотність або протилежність певних об'єктів та в свою чергу поділяється на два види:

- «Напрямкові антоніми» التضاد العمودي антоніми, що мають перпендикулярні напрямки, наприклад: захід – схід (شرق – غرب).

- «Протяжні антоніми» التضاد الامتدادي антоніми, що місять між собою певну відстань або подовженні, наприклад: лівий – правий (أيسر – أيمن).

До різносторонніх антонімів відносять такі види як:

1. «Кругова антонімія» التضاد الدائري слова, які пов'язані між собою та обираються по круговому циклу, наприклад: зима – весна – літо – осінь (– شتاء – ربيع – صيف – خريف).

2. «Рангові антоніми» або «Пірамідні антоніми» التضاد الرتبي أو التضاد الهرمي слова, які розташовані у порядку зростання посади відповідно до фіксованої послідовності і мають точний початок і кінець, наприклад: асистент, доцент, професор (أستاذ مساعد، أستاذ مشارك، أستاذ).

3. «Групові антоніми» التضاد الانتسابي це ряд слів, які належать до певної групи, яка їх об'єднує за певною характеристикою, наприклад: яблуко, банан, манго (فواكه – موز – فراولة). Всі ці слова належать до фруктів.

З морфологічного аспекту арабські антоніми діляться за частинами мови на:

- Іменні, які в свою чергу діляться на антоніми, що вказують на якість, наприклад: добре – погне (سيء – حسن), антоніми що вказують на опредмечену дію, якими переважно виступають масдари, наприклад: прихід – вихід (حضور – ذهاب) та антоніми що виражають почуття або стосунки між людьми, наприклад: любов – ненависть (عشق – مَقْت)

- Якісні прикметники, зазвичай їхня антонімічна можливість очевидна, також сюди включають відносні та присвійні прикметники, наприклад: теплий – холодний (بارد – ساخن)
- Декілька автономічних пар займенників, наприклад: цей – той (ذلك – هذا)
- Антонімія прислівників, наприклад: вранці – ввечері (صباحاً – مساءً)

За формальною структурою протилежності арабської мови більшість антонімів є різнокореневими, тобто виражені різними коренями та семантикою. Однокореневі утворюються шляхом додавання допоміжних слів або часток заперечної конотації такі як (لا, غير, عدم), наприклад: достойний – недостойний (مستحق – غير مستحق)

Для утворення родової кореляції антонімів додається закінчення – ة. Додавання її до усіх слів не дасть нам потрібного результату, адже де які слова під час додавання можуть набути зовсім іншого значення, наприклад: бик – революція (ثور – ثورة), тому це закінчення можна додавати лише до назв професії, відносних прикметників, наприклад: викладач – викладачка (استاذ – استاذة)

Необхідність використання антонімів обумовлена надати більше роз'яснення значень і полегшити розуміння ідей. Деякі з антонімів зрозумілі як слово, але їх значення може бути різним залежно від контексту, в якому вони знаходяться. І в такому випадку для точного визначення значення антоніма, потрібно загальне розуміння всього тексту.

Отже, арабська мова не стала виключенням з поміж інших мов і в ній також велись дискусії на тему антонімії. Протилежність значень може відрізнятися залежно від контексту і мислення людей та може класифікуватися не лише за значеннями але й за граматичними правилами, тим самим утворюючи нові види та збагачуючи лексичний запас мови.

Висновки до Розділу 1

Підсумовуючи вищесказане, важливо підкреслити саме головне: сучасна лінгвістика досягла великих успіхів у лексичній синонімії і дала чітке визначення хронологічних меж синонімів та встановила синонімічні відносини враховуючи

синхронність лексичних одиниць. Синоніми можуть виконувати в мові функцію уточнення і доповнювання один одного, в той час як антоніми несуть у собі протиставну функцію.

Лексикологія розглядає взаємозамінність та протипоставлення синонімів і антонімів по їхньому змісту застосовуючи для синонімів характерно семантичну подібність, а для антонімів семантичне розходження. Лексична антонімія складається з системи мислення та системних відносин. Існування антонімів у мові обумовлено характером нашого сприйняття дійсності і суперечливою складністю. Антоніми це відображення однієї і тієї ж сутності з протилежних сторін, яка представлена лексико семантичною системою та семантичним відношенням між мовними одиницями тому, що саме вони допомагають показати повноту охоплення явищ.

Арабська мова класифікувала антоніми за компонентним зв'язком на багато груп, кожна з яких має свої особливі антонімічні відношення і ґрунтується на взаємодії спільних ознак позамовної категорії, до яких належать характер людського мислення та комунікативних одиниць. Наше мовлення безпосередньо залежить від виразності слів, а отже антоніми є важливим елементом у вираженні думок.

РОЗДІЛ 2

АНТОНІМІЯ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ ДВОХ МОВИ

2.1 Стилiстичнi функцiї антонiмiї

Антонiми дуже поширена одиниця, яка використовується не лише у побутовiй мовi, але є i важливим компонентом для вiдтворення оригiнальностi художньо-зображувальних засобiв. За допомогою антонiмiв можна протиставляти думки, явища, риси характеру та поведiнку особи, тим самим посилюючи вираження вiд мовленого – сказаного чи написаного.

Антонiми можуть розкривати свої невичерпнi можливостi у використаннi прямих i переносних значень слiв у рiзкому й несподiваному зiткненнi рiзнорiдних понять, вiдтак вони широко використовуються в художньому, науковому, публiцистичному та iнших стилях мови; до прикладу зовсiм обмежено вдаються до них в оцiфiцiйно-дiловому мовленнi, але частiше зустрiчаються в народнiй творчостi: «I любов, i гнiв у тому гомонi морським» (М. Рильський), а також досить змiстовними та стилiстично забарвленими можуть бути заголовки: «Вiйна i мир».

Кожне слово з антонiмiчних пар може мати не один антонiм, адже синонiмiчнi вiдносини дозволяють виражати протиставлення понять i в незакритому багаточленному ряду.

Для того щоб зрозумiти стилiстичний потенцiал антонiмiв слiд розмежувати мiж загальномовними i контекстуальними антонiмами. Загальномовнi антонiми – це пари протилежних слiв за значенням, стосунки яких можна виявити без будь-якого контексту, наприклад: веселий – сумний. Бiльшiсть речень або словосполучень є формою контекстуальних антонiмiв. Контекстуальнi антонiми – антонiмiчнi пари, що набувають протилежних значень лише в певному контекстi. Таке явище є одним iз способiв вираження протиставлення у поетичнiй мовi, тому є iндивiдуально-авторським творiнням, наприклад: «Свiтове горе велике. Вiн надививсь на нього i вдома i по свiтах» (М.Коцюбинський).

У вірші «На олімпіаду хорів»: «Згинь старе із мріями — йди нове з героями» (Павло Тичина). В цих рядках виокремлюємо слова, що набули протилежного значення через їхнє знаходженні у тексті та саме ці антоніми послуговували основою для антитези. На додаток можна помітити стилістичну фігуру мовного звороту суть якого полягала в протиставленні характеру, вчинок та думок автора.

Антитези бувають: простими (одночленими), тобто переважно реалізовані в межах однорідних членів речення, наприклад: У сильного завжди безсилий винен (І. Крилов). Складними (багаточлені), підґрунтям таких антитез слугує традиційне протиставлення або логічне поєднання неоднорядкових явищ, наприклад: «Довголь мені гуляти на світі, то в колясці, то верхом, то в кибитці, то в кареті, то в возі, то пішки?».

Антитеза розміщена в першій граматичній частині, в поєднанні з різними предикативними частинами складного речення, може сформувати строфу, наприклад: «Час на світанку ударить веслом, мріючи вже про вечерю, котиться серпень Чумацьким Шляхом, різко міняючи вберю» (Фотуйма, 2021, ст.24). За допомогою контекстуальних антонімів у складі метафори автор, за допомогою словесного образу, передав швидкоплинність часу.

Якщо один із компонентів антонімічної пари виражає заперечну модальність то протиставлення посилюється: «Ця осінь не запалить ніч, як свічку, Лише погасить вигірклі зірки» (Фотуйма, 2021, ст.133). Слова «не запалить» і «погасить» два дієслівних присудка за допомогою яких передалась антитеза поєднана з градацією, такий прийом увиразнює семантику метафоричного образу темряви.

Антоніми бувають не лише у складі антитез, але і можуть зустрітися у фразеологізмах. Об'єднані пари слів за контрастом у вигляді лексем, можуть скласти фразеологічний вираз, наприклад: крапля в морі, як піску морського.

Також одним з стилістичних фігур антонімії є оксюморон – це поєднання двох несумісних, контрастних понять в одному поетичному образі побудованого тексту, наприклад: ситий голодного не розуміє. Оксимороне словосполучення є виразником експресивно-стилістичного забарвлення піднесення, зниження, мейоративності, пейоративності, осуду, іронії тощо (Мінкова, 2010, ст.16). За допомогою скерованої

інтенсифікації ознак можна увиразнити предметно-логічне значення експресивності оксиморона, що полягає в можливості оцінного образного позначення об'єкта дійсності, поняття.

Поряд з антитезами та оксимороном стоїть антонімічна іронія, вона також є одним з основних художньо-образних прийомів, може виражатися у сприйманні слова не у прямому, а в протилежному розумінні, тобто саме слово стає антонімом: «Добрый баранчик, та по-вовчому виє».

У виразі «троянди й виноград – красиве і корисне» антоніми виконують зіставнопротиставну функцію, а стилістичні засоби виразили контрастність та підсилили емоції.

Зв'язок між антонімами і стилістичними функціями може з'явитися у разі їх знаходження в тексті. Це може відобразитися в трьох образах: 1) протиставлення – це коли антонімів використовують для розмежування понять та реалій за семантичними ознаками: «Ти смієшся, а я плачу, великий мій друже» (Т.Шевченко). 2) зіставлення – слова потребують антонімічних стосунків для того, щоб допомогти порівняти різні реалії та поняття: «Не з Заходу і не зі Сходу вітри історії гудуть» (І.Багряний). 3) антонімічна градація – виражається за допомогою відокремлення понять антонімів та розмежування їх одне від одного в часі та просторі. «І ранкові, і вечірні дороги таять у собі таємницю, сподівання і жаль» (М.Стельмах).

Хоча існує велика чисельність арабських мовознавців, які заперечують концепції протиставлення, більшості з них прийшлося визнати наявність антитези в арабській мові. Ібн Дарстусе, який очолює концепцію заперечування протиріччю сказав: «Мова створена для вираження смислів, отже, якби одному слову було дозволено позначати два різні смисли і один з них суперечив б іншому, це було б не ясністю, а навпаки труднощам та прикриттям, хоча я не виключаю можливість існування такого явища...» (التضاد في ضوء اللغات السامية ص 9)

Арабські вчені виділили декілька форм для антитез:

1- Антитези у яких використовується одне значення для об'єднання двох протилежних слів. Такі слова часто можуть вести в оману та змусити людей помилково подумати, що ці слова є антонімами, хоча вони лише

набувають антонімічного значення у контексті, наприклад вираз *الليل صريم والنهار صريم* що значить: ніч закінчується, день починається. Обидва речення об'єднує слово *صريم*, що має одне значення «обривати», тож дослівний переклад цього виразу: ніч закінчується днем, а день ніччю.

- 2- Коли антитеза переходить від свого початкового значення в метафоричне. Цей виразам має пряме значення в основі, але для певної групи людей буде набувати переносне значення, наприклад назвати *الاسود* темношкірий – *أبي البيضاء* має значення білявий.
- 3- Узгодження двох слів в одну морфологічну форму, наприклад: *مختار* має значення той, хто обирає і той кого обирають. Такі слова утворюється шляхом *ادغام*, а саме зливанням пасивного і активного прикметника.
- 4- Відмінність арабських племен у вживанні ненормативної лексики у вигляді слова. Наприклад слово *السُدفة* означає в Тамім – темряву, а в Кайс – світло.
- 5- З'єднання вираза з іншим протиставленим виразом з узгодженням фонетики. Наприклад вислів, який використовується для описання сильного чоловіка *أقوى الرجل فهو مُقو* в перекладі значить «сильний чоловік він непереможній», або вираз *قواني فقويته*, що значить «перемагаючи мене я переміг його».

Проаналізувавши стилістичні функції усіх видів антитез ми можемо помітити, що майже усі містять експресивні емоції. Автори за допомогою забарвлення лексем можуть впливати на реакцію читача.

2.2 Прагматичний аспект

Враховуючи особистісні уподобання кожного мовця, відтінкові значення стають природним процесом. Слова і вирази з емоційним ставленням позначаються словом предмета або поняттям, а саме позначається позитивна чи негативна оцінка таких предметів, явища, дій, якості. Загальна оцінка елемента є неоднозначною через неоднакову ситуацію спілкування. Тому, крім емоційно-експресивного (конотативного) та предметного (денотативного) значень, необхідно виділити на рівні комунікації ще й суб'єктивний чинник – прагматичний аспект.

Вмілі відношення між знаками та людиною можуть стати ключем для підвищення рівня її комунікації. За допомогою мовних одиниць прагматичного аспекту зміст повідомлення мовця може набути додаткової інформації та стати більш зрозумілим для адресату.

Прагматичний аспект за загальними закономірностями визначає основні умови реалізації антонімічних опозиції, тип вираження протилежності, словотвірні можливості й прагматичні параметри кожного члена та в залежності від сфери вживання протиставлень і смислових компонентів основ, формується прагматичне значення. Контекстуальні ситуативні умови сприяють розвитку внутрішніх факторів та випиляють на розвиток додаткових значень, наприклад антонімічна пара: глибокий – мілкий. Обидва члена несуть у собі значення глибини чого-небудь чи кого-небудь, але лише прикметник глибокий може досягнути високого ступеня розвитку і мати різноманітні значення (глибока тиша, глибокий смуток, глибока осінь і так далі).

З розвитком антонімічна система увібрала у свої комунікативні смисли різноманітні складники, які відображають ставлення носіїв цієї мови до навколишнього світу. Такі складники є прагматичними елементами семантики, вони існують у структурі значення слова поряд із денотативним, сигніфікативним та конотативним компонентами.

Знак може отримати реєстрацію стилістичної позначки в словнику у разі його постійного зростання та закріплення одиниці в семантичній структурі. Емоційна характеристика закріплювалась у семантичній структурі за ставленням кожного народа до певного об'єкта. Наприклад для вираження негативного ставлення до певних явищ українці будуть вживати такі слова, як «слабак», «телепень», «боягуз», а до позитивних використовуватимуть: «сміливець», «геній», «розумник». Араби ж будуть використовувати для негативного забарвлення: «حرام», «معتوه», «أحمق», а для вираження позитивного значення: «ممتاز», «حلال», «ذكي». Окрім цього ми можемо помітити іронічне або жартівливе ставлення, що закріплене у структурі значення слів «злодюжка», «панькатися» або в арабських словах «وحش», «صفاق», а от в таких словах «герой» або «شیخ», «أستاذ» ми можемо прослідити шанобливе ставлення. Такі

лексеми, які мають предметне і емоційне значення дають мовцю можливість виражати його ставлення до позначуваного об'єкта (прагматичним аспектом).

Через те, що кожна з лексем закріплена до позначуваного об'єкта певним ставленням. У мовця відкривається можливість добрати ту лексему, яка більшою мірою відповідає його прагматичному наміру і обрати її місце в семантичному полі. І на додаток окрім прагматичної диференційної семи, лексеми можуть мати прагматичну інтегральну сему, тим самим викликаючи у мовця синонімічний ряд об'єднаних слів. Наприклад за прагматичним відтінком слово «розумник» є антонім «дурень», а слово «дурень» за значенням матиме синонім «телепень». У свою чергу слово «телепень» матиме антонім «геній», що є синонім до слово «розумник».

Розвиток антонімії та синонімії відбувається завдяки прагматичним відтінкам значень, які породжені суб'єктивними мовотворчими зусиллями мовця в пошуку необхідних йому лексем для експресивних засобів вислову. Неоднорідність в семантичній структурі зумовлює її різну взаємодію з іншими елементами мовної системи. Відтінки емоційного значення вибудовуються суб'єктивною системою оцінної шкали та ціннісних орієнтацій мовця.

Прагматичний аспект можна визначити лише за допомогою інформації про ситуації спілкування, оскільки лише в комунікаційному процесі можливо відчутти певний відтінок лексеми. Не менш важливу роль, у такому випадку, грає комунікаційний реєстр, якій допомагає класифікувати ситуації за ступенем офіційності. Реєстр зумовлює вибір лексичних одиниць в той час, як учасники самі визначають склад мовних засобів у комунікаційному процесі. Слід також визначити умови за яких протікає процес мовної комунікації тому, що навіть з родичами та близькими людьми в офіційній обстановці не прийнято говорити домашньою мовою.

Більшість антонімів належать до нейтрального реєстру, тому можуть вживатися в будь-якій ситуації спілкування. Антоніми, що існують між опозиційними реєстрами протиставляються не лише за денотативними характеристиками, а ще й за прагматичним аспектом у значенні. Тому прагматичний

вплив на адресата не лише складається з позиції мовних актів чи ситуації слідування, але й з функціонування окремих мовних одиниць (зокрема антонімів).

Окрім прагматичного аспекту на значення, також, може вплинути суб'єктивний чинник. Стать мовця може відрізнити його у доборі лексем, оскільки доведено, що процес сприйняття навколишнього світу має статеві відмінності. Тенденції добору слів для висловлення можна помітити за допомогою спрямованого асоціативного експерименту. Запропонувавши досліджуваним сторонам дібрати антонімічні асоціації до слово «грубий», від жінок було отримано такі антоніми: ввічливий, ласкавий, чуйний, вишуканий на відміну від чоловіків, які використали інші антоніми: м'який, культурний, точний. У результаті такого експерименту ми можемо помітити, що жінки надають перевагу емоційно-чуттєвій стороні, а чоловіки, навпаки, відають перевагу конкретності та предметності. (Тараненко, 2004, ст.184)

Вікову характеристику учасників виявляють за допомогою усталених мовних засобів – суфіксів суб'єктивної оцінки, які є носіями визначеної прагматики, наприклад: хлопчєня, дідуган.

В арабській мові є ряд слів значення, яких люди можуть сприймати, як два окремих антоніма, в залежності від контексту, наприклад слово الأزر може у собі нести значення القوة або الضعف, що перекладається як сила та слабкість. Або слово الرعیب використовується для позначення двох антонімів الشجاع і الجبان, що перекладається як хоробрий і боягуз. Деякі антоніми використовуються з емоційним забарвленням для висловлення незадоволення, наприклад на хвору людину сказати سليم, що перекладається здоровий маючи на увазі слово مریض що значить дурний і навпаки, як правило такими антонімами становляться антонімічні пари, що мають прагматичну інтегральну сему. Причина виникнення такого ряду антонімів, більшою частиною, залежить від внутрішнього стану людини, тож причиною вживання таких одиниць може стати: 1) схильність людей до оптимізму та добрих слів; 2) страх від заздрості; 3) змінна значення з загального до конкретного; 4) сарказм.

Отже, складовою частиною лексичної структури антонімічних пар може стати прагматичний аспект. Антоніми формуються у процесі дії багатьох чинників, а емоційно-оцінне забарвлення залежить від характеристики додаткової інформації про ситуацію спілкування: стать, вік, професія, відношення, тож вивчення прагматичних особливостей мовних одиниць необхідне для визначення їхнього значення, адже воно може суттєво відрізнитися в процесі комунікації.

2.3 Синонімічна антонімія на прикладі арабських текстів

Оскільки багато наук, що пов'язані з арабською мовою, беруть свою основу зі священного писання (Коран) та стародавніх віршів, а саме поезія до епохи Джагілії, тож буде доречним розглянути антонімічні явища на прикладі цих текстів.

У Корані ми можемо помітити ряд антонімів в перекладі яких будуть вживатися слова протилежні початковим значенням антоніма, наприклад: « إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا » (Коран, 2:26). В деяких тлумаченнях можна зустріти такий переклад: «Воістину, Аллаг не посоромиться навести як приклад комара або й щось понадь нього». Слово فوق у цьому уривку перевели, як «понадь нього» у значні все що більше комара, у той час як більшість заперечили цей переклад і сказали, що необхідно взяти пряме значення слова й перекласти «...щось, що знаходиться над ним» в значенні все що може бути на тілі цієї комахи, мається на увазі все, що мізерніше за комара (إميل بدیع, 1982, ст. 183).

У сурі Аль-кахф «وكان وراءهم ملك يأخذ كل سفينة غصبا» (Коран, 18:79) переклад якої звучить так: «Бо перед ними був цар, який силоміць забирав усі цілі човни». Ми можемо прослідкувати що слово وراءهم яке має значення «за ними» набуло антонімічне значення й переклалося як «перед ними».

Антоніми з'являтися не лише на лексичному рівні, але існують і в морфологічній формулі, як اسم فاعل при перекладі може передатися اسم مفعول. Наприклад: «فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ» (Коран, 101:7) перекладається наступним чином «Отримає він життя, сповнене задоволення». Можемо прослідкувати, що слово رَاضِيَةٍ в даному фрагменті стоїть у активному стані, але в перекладі використаний пасивний стан цього слова مرضية.

Використання двох антонім одразу в одному фрагменті посилює емоційно-експресивне значення. Наприклад: «فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» (Коран, 9:82) Якубович пропонує наступний переклад «Нехай вони мало сміються та багато плачуть – така відплата за те, що вони собі здобули». Ми можемо помітити, що для більш чіткого вираження передачі картини судного дня було використано дві протилежності, які взаємодоповнюють один одного «сміятися» та «плакати».

Арабські мовознавці помітили, що в деяких фрагментах з Корану барви набували антонімічного значення Корану, тож вони поділили їх на три вида: تضاد التقابل المشهدي, تضاد الصور, الالفاظ.

Контраст у словах (تضاد الالفاظ) зазвичай такими антонімами виступають абсолютні антоніми, наприклад: الابيض والاسود, білий колір був використаний 9 разів, а чорний 4. Наприклад: «يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ» (Коран, 3:106) де ми можемо помітити поєднання цих двох лексем в одному виразі переклад якого становить «В той День, коли деякі обличчя стануть білими, а деякі стануть чорними, тим, чії обличчя стали чорними, скажуть: Невже ви стали невірними після того, як у вас була віра». Антоніми чорний і білий не приходять тут у контексті поділення людей на світлошкірих та темношкірих, а навпаки емоційне забарвлення побудоване на прагматичному аспекті. Білий колір, здебільше, асоціюється з добрими речами тому білі обличчя позначаються, як блаженні обличчя, в той час як чорні, навпаки, це ті люди на яких будуть ознаки нещастя та похмурості та їм не буде зцілення.

Також у іншому аяті ми можемо помітити, ще одне поєднання цих двох кольорів «وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الأبيض من الخيط الأسود من الفجر» (Коран, 2:187). Переклад його звучить так «Їжте й пийте, поки не зможете відрізнити нитку білу від нитки чорної – до світанку». Потрібно відмітити, що обидва кольори набули нового контрасту у значенні опису часу. Біле і чорне забарвлення було використано для розрізнення світанку від нічної темряви.

Порівнюючи ці два фрагменти ми можемо зробити наступні висновки: обидва антоніми не лише мають протиставлене значення, але й містять у собі як негативний так і позитивний контекст. Не дивлячись на те, що чорний колір використався для

описання грішників та у більшості випадків використовувався у негативному контексті, в одному з фрагментів цей колір набув позитивного значення, а саме у фрагменті, де був використаний для позначання ранкової молитви, що є дуже значимим елементом для ісламської культури.

Окрім, ясних для нас антонімів: чорний – білий, в Корані також було виявлено антонімічні відношення між зеленим і жовтим, що на перший погляд не відноситься до антонімічної пари, але в контексті та за допомогою додаткової інформації ми можемо прослідити цю антонімічну лінію. Наприклад: « وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ وَآكُلُهُنَّ سَبْعَ عَجَافٍ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ » (Коран, 12:43) аят має наступний переклад: «Ось цар сказав: Я бачив сімох товстих корів, яких пожирають семеро худих. А ще сім колосків — одні з них зелені, а інші сухі. О наближені». У тлумачні ми помічаємо, що ці два кольори містять у собі нове тлумачення у контексті. А саме, що зелений вказує на родючість, у той час як жовтий вказує на засуху, таким чином ці дві одиниці стали антонімічною парою.

Контраст в образі (تضاد الصور) – виражається за допомогою антонімів, які надають певне забарвлення словам та описують явище більш детально, наприклад: « وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ (22) إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ (23) وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ » (Коран, 75:23 – 24) аят має наступний переклад: «Деякі обличчя у той День будуть сяючими (22), дивлячись на Господа свого (23). А інші обличчя у той День будуть засмученими». В цих рядках описується лиця благочестивих людей і невірних. Ми можемо прослідкувати, що слово сяючі використовується у позитивному контексті, а слово засмучені в негативному контексті та виступають антонімами. Якщо проаналізувати лексичне значення кожного з цих слів то ми помітимо, що обидві одиниці пов'язані з відтінками кольорів. Слово نَّاصِرَةٌ що перекладається як «сяючий» часто використовується для опису світлих відтінків, в той час як بَاسِرَةٌ є іконографією слова بُسُور яке може виступати прикметником до темних кольорів. Тож таким чином ми наблизили кожне зі слів до справжнього значення та виразили зміст контексту за допомогою семіотики кольорів.

Взаємодоповнюючий контраст явищ (التقابل المشهدي). Як приклад візьмемо один з аятів порівня « مَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ (19) وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ » (Коран, 35:19 – 20), що

в перекладі «Не рівні між собою сліпий і зрячий (19) темрява й світло». Ми можемо поміти імітацію образів між словами الأعمى і الظلمات а також між البصير і النور. Адже, як тільки ми чуємо слово сліпий, то його значення відносить нас у темряву, тобто темний світ до якого зовсім не проникає сяйво і туку саму аналогію можна провести зі зрячим та світлом. Якщо пов'язати усі ці антоніми, то ми можемо побачити що світло та зрячість використовується для описання того, хто встав на вірний шлях та пізнав істину, яка освітлює їхню дорогу, в той час як темрява і сліпість описує негідних людей, що заблукали у невігластві та стали сліпими через їхнє не бажання скоритись істині.

На прикладі фрагментів з Корану ми можемо побачити не лише увесь різновид антонімів арабської мови, а також помітити антонімічні відношення, які можуть з'явитися між двома словами в контекстуальній ситуативній умові та охопити масштаби антонімічного поля.

Висновки до розділу 2

Антоніми є найбільш поширеним явищем в художніх та публіцистичних стилях. Розгортання образів може семантично ускладнюватися через контраст загальнономовних протилежностей. Автор використовує суб'єктивні мовотворчі зусилля для вираження експресивних засобів у своїх висловах. За допомогою використання антонімів будується більшість афоризмів, сатиричних і гумористичних висловів.

Прагматичний компонент лексичного значення зумовлюється екстралінгвальними антонімічними відносинами у семантичній структурі, а також вербалізує одинці в авторські антоніми та може трансформувати літературні фразеологізми і відтворювати синтаксичні протиставлення.

Після проведення аналізу україномовних та східних текстів, ми помітили що структурою значення мовних одиниць є не лише властивості прагматичної функції, але важливу роль відіграє факт розуміння цих одиниць інтелектуальною стороною та її емоційне виникнення. Стилестичні функції антонімів не тільки не вичерпуються вираженням контрасту, але й додають можливість охопити повноту явищ.

Отже, осмислити та з'ясувати практичне значення усіх одиниць поза контекстом майже не можливо. Адже антоніми не лише можуть заперечувати один одного, але і доповнювати усі неточні пробіли для детального занурення в уявну картину. Додаткова інформація є крайньою необхідною для точного розуміння усього змісту.

ВИСНОВКИ

Антонімія – розділ в мовознавстві, що позначає протилежними частинами однорідність явищ. Лінгвістична наука розглядає антонімію, як особливу додаткову характеристику лексичного значення слова.

У першому розділі ми розглянули семантичне поле антонімів та синонімів і виявили, що вони є синхронними (періодично змінними) явищами. Втрата семантичної зміни в словах може відмінити антонімічний зв'язок, але розвиток нових значень може викликати нову систему зв'язків між словами, що протиставлені за значенням.

Антоніми не завжди повинні бути абсолютними, адже у промові можуть протиставлятися будь-які слова і навіть ті, які мають близьке значення. Для актуалізації антонімічних відношень не достатньо лише спільного контексту, але також необхідна наявність полярних ознак предмета .

Існування антонімів обумовлюється характером нашого сприйняття усієї реальності та її суперечливої складності в єдності протилежних значень. Антонімізація відбувається не лише в контрастних словах, що позначають поняття, але і назвах явищ і предметів, які можуть співвідносно належати до однієї і тієї ж категорії об'єктивної дійсності.

Більшу частину лексико-семантичні групи становлять контрастні слова. Такі лексеми можуть виступати з протилежним значенням та ставати частиною широко вживаних стилістичних виразів насажених очевидною емоційністю.

Також визначили, що відбувається на трьох текстових рівнях: лексичному (методом добору традиційних слів або okazіональним творенням авторських антонімів), синтаксичному (методом побудови протиставних речень) та композиційному (загальна контрастність вставляються автором оповіді).

Прагматична структура антонімів завжди мотивована, вона може пристосовувати традиційній форми та набувати значення в конкретних ситуаціях спілкування, при цьому зберігаючи зв'язок із узуальним прототипом. Отож, смисл прагматичного потенціалу відображається в результаті вживання мовленої одиниці з протилежною семантикою.

Різноманітність антонімів в кожній з мов дає необмежені виражальні можливості для описання явищ. Оптимальність вибору антонімічних одиниць повинна сприяти ефективності та гармонійності у сприйнятті сказаного. Тому ця наука вимагає та зобов'язує користувача до серйозного та вдумливого ставлення у використанні контрастних слів.

АНОТАЦІЯ

مَثَلت ظاهرة التضاد -ولا تزال- موضوعا سخياً أسال حبر العديد من أقلام الكتاب العرب وغيرهم، إذ أنّ البحث فيه يفتح الأبواب لمزيد فهم معاني وتراكيب اللغة العربية. ويمثل هذا البحث رؤية ومحاولة لمزيد فهم هذه الظاهرة. وقد اعتمدت في بحثي هذا مصدرين مهمّين لدراسة التضاد، وهما القرآن والشعر لما لهما من أهميّة في آثار الثقافة العربية.

يهدف بحثي أساسا إلى مزيد فهم معاني اللغة من جهة، واستعراض جمالها من جهة أخرى. إذ أنني أستعرض من خلال الأمثلة المأخوذة من النصّ القرآني ضرورة استخدام التضاد لخدمة المعنى وكذلك لتسهيل فهم القارئ للنص. وكذلك الوضع بالنسبة للنصوص الشعرية. إذ أن الشّعراء استخدموا في صياغتهم للقوائد آلية التضاد لما فيها من أثر على نفس القارئ وخدمة للمعنى وإيصال الرسالة. فالدلالة تكون أكثر وضوحا عندما تأتي بضدها. على سبيل المثال: ذكر كلمة الموت إلى جانب كلمة الحياة يعطي للأخيرة معنى أعمق وأوضح.

في اثناء البحث فهمنا ان العلاقة بين المعانb اقرب الى ذهن من اية علاقة اخرى فمجرد ذكر معنى من المعاني يدعو ضد هذا المعنى في الذهن. فذكر البياض يستحضر في الذهن السواد، فعلاقة الضدية في الاشياء الواضحة تدعو المعاني. لذلك نجد ان المثير من الخبراء في اللغة من اجاز التعبير بكلمة واحد لان هذه الكلمة قد تحمل متضاديين وذلك بسبب ان احدهما في الذهن يستبعد عادة استحضار الاخر.

يهدف هذا البحث إلى استجلاء مفهوم الأضداد و حالات استخدامه ومناقشة الحالات التي ذكر فيهاظ. استكشفتنا في هذا البحث عن مدى تاثره بمن سبقه موافقه او جخالفة وجمعنا اقوالاً عن الاضداد في كل من اللغتين وعن التصنيف هذا المفهوم ايضا. غير ذلك تكلمنا عن الدراسة الفنية لظاهرة التذاد.

Список джерел

- Филин, Ф.П. (1957) О лексико-семантических группах слов. София: акад. Ст. Младенов.
- Лисиченко, Л.А. (1977) Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура мови. Харків: Вища школа.
- Трубецький, М.С. (1960) Основи фонології. Москва: Издательство иностранной литературы.
- Аверьянов, А.Н. (1976) Динамика протиречій «Вопросы философии». Москва.
- Тараненко, О. О. (2004) Українська мова: енциклопедія. Київ.
- Фотуйма, І. В. (2021) Тривкі рубежі : поезії. Івано-Франківськ.
- Тараненко, К.В. (2012) Спрагматичний аспект структури значення антонімів української мови. Київ.
- Якубовича, М.М (2012) Преславний Коран. Переклад смислів українською мовою. Медіна.

○ مهين حاجي زاده. (2010) البحث الدلالي عند ابن الجني. ايران

○ إميل بديع يعقوب (1982) فقه اللغة العربية وخصائصها. لبنان